

28 Machtige belangenbehartigers

Verbond van Nederlandse Ondernemingen

De verzuiling die Nederland zo lang kenmerkte, zien we ook terug in de versplintering aan werkgeverszijde, met een algemene (meer liberaal gerichte), een protestantse en een katholieke werkgeversorganisatie.

Naast de klassieke tegenstelling tussen werknemers en werkgevers en hun organisaties liepen er dus ook scheidslijnen op religieuze en levensbeschouwelijke grondslag. Die leidden binnen het kamp van werkgevers tot verdeeldheid, maar leverden soms ook voordeel op; er kon immers een beroep worden gedaan op gelijkgestemde organisaties die opereerden vanuit eenzelfde godsdienstige overtuiging.

En om de toch al lichtelijk chaotische situatie nog complexer te maken, daarbij kunnen we ook nog onderscheid maken tussen *ondernemersorganisaties*, gericht op economische belangenbehartiging en dienstverlening, en *werkgeversorganisaties* die zich op alles richten wat met werkgeven te maken heeft: arbeidsvoorwaarden, arbeidsverhoudingen, personeelsbeleid en arbeidswetgeving. De verzuiling werd echter minder dominant, het aantal ondernemers- en werkgeversorganisaties nam af, met name door fusies en samenvoegingen. Ook het onderscheid tussen beide vervaagde in de praktijk.

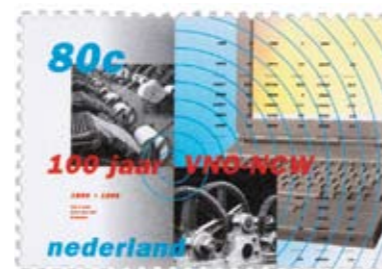
In 1968 ontstond het Verbond van Nederlandse Ondernemingen (VNO), de voorloper van VNO-NCW. De geschiedenis van VNO gaat terug tot 1899, toen de oudste voorloper van de werkgeversorganisatie werd opgericht: de Vereniging van Nederlandsche Werkgevers (VNW). Aanleiding was het plan van de overheid voor een Ongevallenwet. Werkgevers waren niet tegen een wettelijke uitkering voor werknemers die op het werk een ongeval hadden gehad, maar wel tegen het verplicht onderbrengen van dat risico bij de Rijksverzekeringsbank. De industriëlen beseften dat ze zich moesten verenigen om de politieke besluitvorming adequaat te kunnen beïnvloeden. In oktober 1899 richtten 52 grote werkgevers – onder wie textielabrikanten en de spoorwegmaatschappijen – de VNW op. De Twentse industrieel Dirk Willem Stork werd voorzitter. Het verzet tegen de overheidsplannen had succes: de Ongevallenwet van 1901 liet werkgevers de vrijheid zelf te bepalen waar zij het risico onderbrachten.

Rond 1900 waren er maar liefst 24 landelijke en 134 plaatselijke werkgeversorganisaties. Het ging daarbij meestal om sectorale instellingen die de scheepvaart of metaalindustrie vertegenwoordigden, of om 'fabrikantenverenigingen': lokale organisaties van grote werkgevers die elkaar ondersteunden in geval van stakingen. Buiten deze neutrale werkgeversorganisaties

om hadden de katholieke werkgevers zich in 1915 georganiseerd in de Algemeen Rooms-Katholieke Werkgeversvereniging (ARKWV). Uit de Vereniging van Christelijke Werkgevers en Groothandelaren kwam in 1937 het Verbond van Protestant-Christelijke Werkgevers in Nederland (VPCW) voort. In 1967 fuseerden de katholieke en christelijke werkgeversclubs tot de Federatie van Christelijke Werkgeversverbonden, die drie jaar later overging in het Nederlands Christelijk Werkgeversverbond (NCW).

Het onderscheid tussen ondernemer en werkgever speelde een rol bij de oprichting van het VNO in 1968. VNO was het resultaat van de samenvoeging van de eerdergenoemde VNW en het Centraal Sociaal Werkgevers Verbond (CSWV). Beide organisaties kenden een eigen ledenkring. In het bestuur van het VNW zaten veelal ondernemers, terwijl de leiding van het CSWV grotendeels bestond uit directeurs van afdelingen personeelszaken. Het omvormen daarvan tot één organisatie ging niet zonder slag of stoot. Het CSWV wenste zich niet zonder meer te laten ondersneeuwen. De uitkomst van veel overleg kreeg z'n beslag in een interimnota (mei 1967), die uiteindelijk leidde tot de fusie van VNW en CSWV.

AWVN was als werkgeversorganisatie geen lid van het VNW, maar daar indirect wel sterk bij betrokken via het door VNW opgerichte Centraal Overleg in Arbeidszaken voor Werkgeversbonden, afgekort tot Centraal Overleg (CO). Dit CO trachtte door het verzamelen van gegevens over arbeidsvoorwaarden eenheid te brengen in de werkgeversstandpunten. Het CO en AWVN waren in hetzelfde pand in Haarlem gevestigd en AWVN voerde het secretariaat van het CO. Daarmee kwam er een taakverdeling tussen AWVN/CO (sociaal beleid) en VNW (economisch beleid), vergelijkbaar met die tussen AWVN en VNO-NCW nu. AWVN en VNO-NCW zijn nauw met elkaar verbonden. Leden van de Raad van Toezicht van AWVN zitten in het Algemeen Bestuur van VNO-NCW, de algemeen directeur AWVN maakt deel uit van de directie van VNO-NCW en de bureaus van beide organisaties bevinden zich sinds 2007 in hetzelfde gebouw, de Malietoren in Den Haag.

Postzegel uitgegeven in 1999 ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van VNO-NCW.

Geheugen van de polder
Dirk Willem Stork, voorzitter van de VNW, de oudste voorloper van VNO-NCW.

Hans Blankert en Alexander Rinnooy Kan, de voormannen van NCW respectievelijk VNO.

SINDS 1995: VNO-NCW

Onder invloed van ontzuiling en verzakelijking fuseerden in de jaren zestig veel ondernemersverbonden. In 1970 ontstond (uit diverse organisaties op religieuze grondslag) het Nederlands Christelijk Werkgeversverbond (NCW). De economische tegenwind van begin jaren tachtig bracht een groep van dertien grote ondernemingen met een dubbel lidmaatschap (ze waren zowel bij VNO als NCW aangesloten) ertoe aan te dringen op een fusie tussen

beide werkgeversorganisaties. Op 23 februari 1995 werden de statuten van de nieuwe organisatie ondertekend. Na de fusie volgde begin 2011 verregaande samenwerking tussen VNO-NCW en MKB-Nederland, waarmee de machtspositie verder werd verstevigd. Waren er tot in de jaren negentig nog zeven centrale ondernemersorganisaties, vanaf 2011 waren dat er de facto nog maar twee: VNO-NCW/MKB en LTO (Land- en Tuinbouworganisatie) Nederland.

De Malietoren in Den Haag, het onderkomen van VNO-NCW. Sinds 2007 is ook AWVN in dit gebouw gehuisvest.